

Økonomiske betraktninger for avløp i spredt bebyggelse

Av Roar Finsrud.

Roar Finsrud er ansatt i Østlandskonsult A/S.

Innlegg på fagtreff i Norsk Vannforening
6. april 1992

— Overføring til kommunalt nett/
renseanlegg

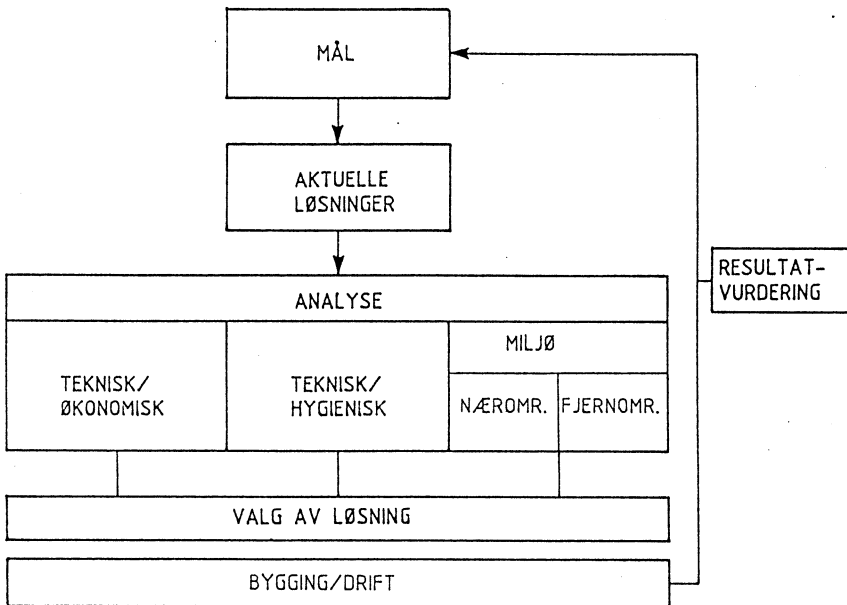
1.0 Orientering

Det vil ofte være flere mulige avløps-
løsninger i spredt bebyggelse, f.eks.:

- Jordrenseanlegg
- Minirenseanlegg
- Minirenseanlegg + Jordrenseanlegg

Dette er anlegg med varierende krav
til drift og vedlikehold. Hygieniske og
miljømessige påvirkninger er heller
ikke likeverdige.

En generell planleggingsmodell bør
derfor være som illustrert i fig. 1.

Figur 1. Planleggingsmodell.

Målet er løsninger som tilfredsstillende kravet til:

- * BRUK
- * HYGIENE
- * ØKONOMI
- * MILJØ

Det er nødvendig å se alle enheter i sammenheng:

- * Oppsamling
- * Transport
- * Behandling
- * Utslipp

Som det framgår må valg av løsning også ta hensyn til hygiene og miljø. Det er imidlertid vanskelig å regne nytten i kroneverdi, fordi vi mangler grunnlag for verdisetting.

Når avløpsrensaneanlegg er bygget og satt i drift må vi bli flinkere til å vurdere resultatene (MÅLSTYRING OG RESULTATVURDERING).

I dette innlegget skal det gis noen generelle økonomiske betraktninger.

2,0 Utgifter til investering og drift

Aktuelle løsninger kan ha svært forskjellig investerings- og driftsbehov. Noen eksempler illustreres i fig. 2. (Vil variere fra sted til sted).

Ved økonomisk sammenligning er det vanlig å angi:

ANLEGGSKOSTNAD (INVESTERING)
ÅRSKOSTNAD FORDELT PÅ:

- * Kapitalkostnad
- * Driftskostnad i starten.

En slik sammenligning tar for lite hensyn til variasjonen i driftskostnad mellom alternativene. Det anbefales derfor at økonomisk sammenligning baseres på NÅVERDI regnet med REALRENTE.

2.1 Nåverdi og realrente

Nåverdi er dagens verdi av en framtidig utgift. Nåverdien av en utgift på kr. 10.000, om 5 år (rentefot 7%):

$$\frac{10.000}{(1+0,07)^5} = \text{kr. } 7.129,85$$

ANLEGGSTYPE	INVESTERINGS-		DRIFTS-	
	TUNG	LETT	TUNG	LETT
INFILTRASJON (GUNSTIGE FORHOLD)		X		X
SANDFILTER	X			X
BIOLOGISK-KJEMISK MINIANLEGG	X		X	
TIL KOMMUNALT NETT	X			X

Figur 2. Investerings- og driftsforhold

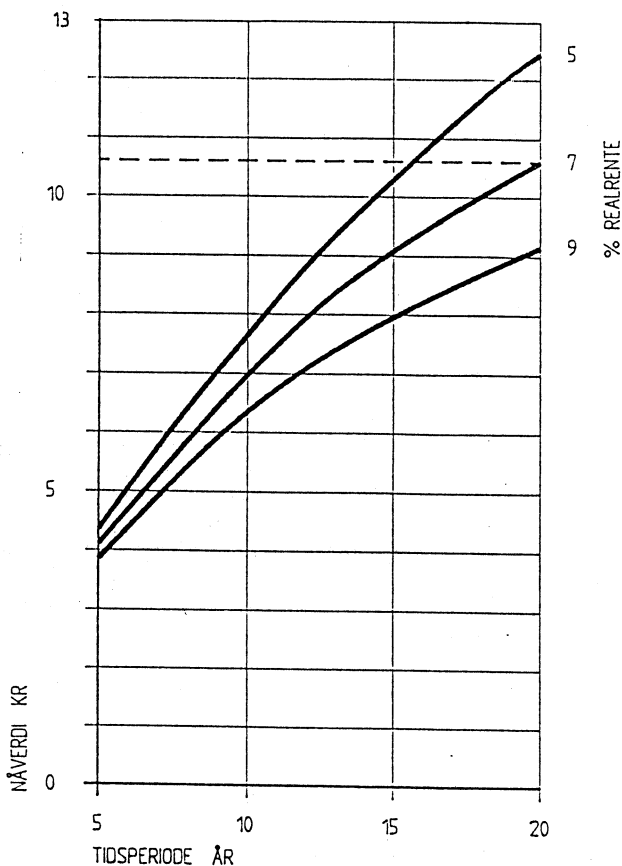
Hvis nåverdien regnes med realrente tas det hensyn til prisstigningen.

Nåverdi er: Det beløp som må være tilgjengelig i dag for å dekke investeringer samt drift og vedlikehold i analyseperioden.

2.2 Verdien av tiltak som gir årlige besparelser

Tiltak som gir årlige besparelser har stor økonomisk nytteverdi.

I fig. 3 vises nåverdi i forhold til tidsperiode hvis kr. 1,00 spares hvert år (Realrente 5,7 og 9%).

EKSEMPEL:
MED 7% REALRENTE
OG EN TIDSPERIODE
PÅ 20 ÅR BLIR
NÅVERDIEN AV KR 1,-
I ÅRLIG BESSPARELSE:
KR 10,6

Figur 3. Nåverdi hvis kr. 1,00 spares hvert år.

3.0 Eksempel på økonomisk sammenligning

Anleggs- og driftskostnadene vises i etterfølgende tabell:

For en mindre husgruppe er det to aktuelle avløpsløsninger:

- * Infiltrasjon (relativt lang transport)
- * Minirensesanlegg

<i>Type Kostnad</i>	<i>Infiltrasjon Alt. 1</i>	<i>Minirensesanlegg Alt. 2</i>
Anleggskost. kr.	300.000,—	150.000,—
Driftskost. kr.	10.000,—	25.000,—

Grunnlag for beregningen:

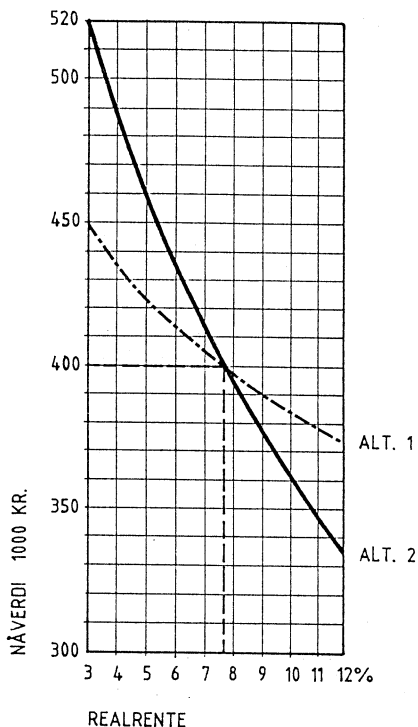
- * Lånerente 12%
- * Realrente 7%
- * Avskrivning 20 år
- * Annuitet 0,1339
- * Ingen restverdi etter 20 år.

Dette gir følgende sammenlignbare kostnader:

<i>Type Kostnad</i>	<i>Infiltrasjon Alt. 1</i>	<i>Minirensesanlegg Alt. 2</i>
Kapitalkost. kr.	40.170,—	20.085,—
Driftskost. kr.	10.000,—	25.000,—
Årskostnad kr.	50.170,—	45.085,—
Nåverdi (7%) kr.	406.000,—	414.850,—

Hvis årskostnadene sammenlignes er alt. 2 gunstigst, mens nåverdien er lavest for Alt. 1.

I fig 4 vises nåverdien i forhold til realrenten.

Figur 4. Nåverdi i forhold til realrente.

Som det fremgår er nåverdien lik hvis realrenten er ca. 7,7%.

I fig. 4 illustreres følsomheten i forhold til realrenten. Det er alternativ med høye årlige kostnader som er mest følsomme overfor endringer i realrenten.

I dette tilfellet anses alternativene økonomisk likeverdige, og øvrige kriterier vil være avgjørende for valget, dvs.:

- * Hygiene
- * Miljø.

3.1 Grensekostnad

I visse tilfeller kan det være av

interesse å bestemme grensekostnaden mellom to avløpsløsninger.

Eksempel:

Et minirensesanlegg for 3—5 pe får følgende utgifter:

Anleggskost.	kr. 60.000,—
Driftskost. pr. år	kr. 3.000,—

Driftskostnadene for infiltrasjon (vesentlig slamtømming) er kr. 1.000,—

Med 7% realrente blir nåverdien den samme når anleggskostnad for infiltrasjon er ca.

kr. 81.000,—.

4.0 Verdien av å kunne utsette en investering

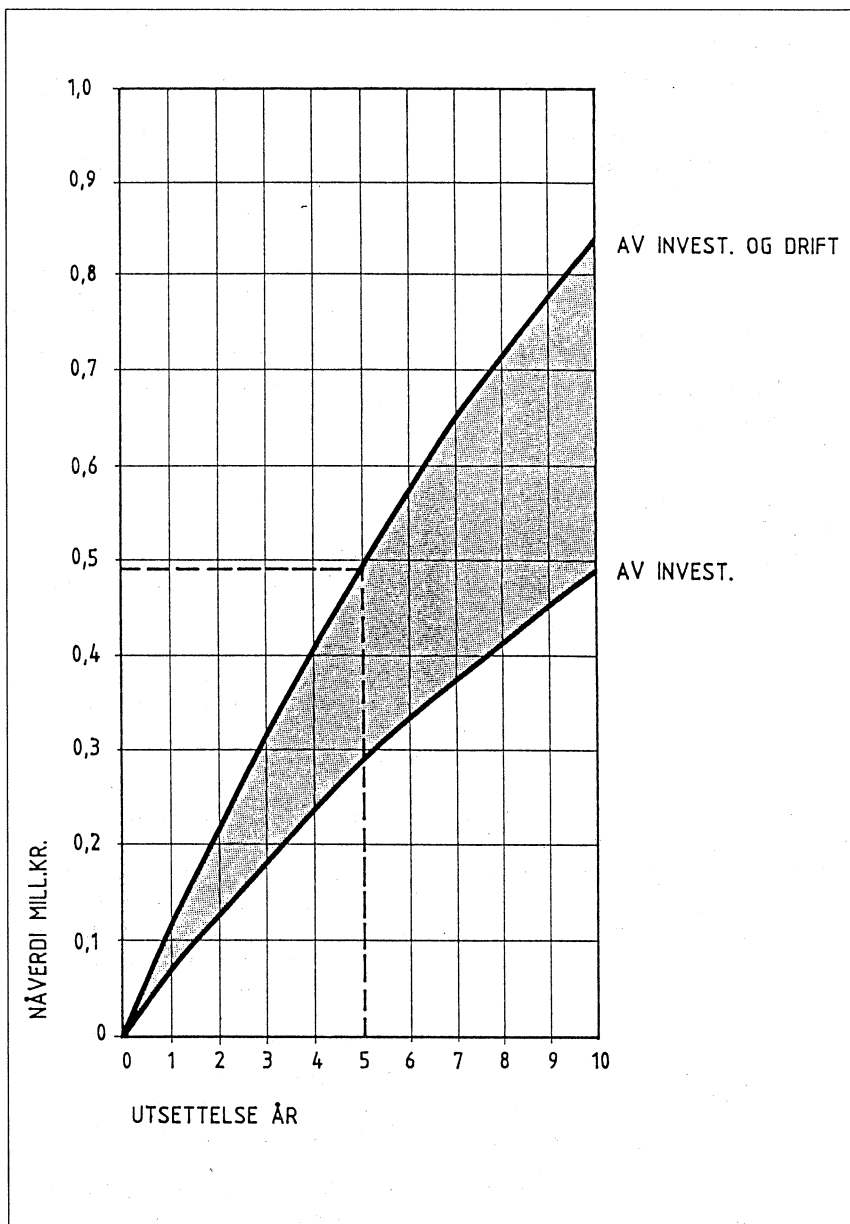
I mange tilfeller kan forskjellige tiltak gjøre det mulig å utsette en investering. Når det er mulig å utsette prosessanlegg spares også driftsutgifter:

- * Pass
- * Energi
- * Vedlikehold
- * Kjemikalier
- * m.m.

I fig. 5 illustreres nåverdien ved utsettelse av:

- * Investering 1,00 mill.kr.
- * Driftskostnad som er knyttet til investeringen 0,05 mill.kr./år.

Beregningene er utført med en realrente på 7%.

Figur 5. Nåverdi i forhold til antall års utsettelse med en investering på 1,0 mill. kr.

5.0 Økonomisk betydning av etappevis utbygging

Særlig jordreanseanlegg vil egne seg for etappevis utbygging. For å få vurdert hva dette betyr økonomisk bør det foretas en nåverdberegning (eventuelt med varierende realrente).

Eksempel:

Et anlegg kan bygges i ett eller to trinn.

Andre trinn kan utsettes i **10 år**.

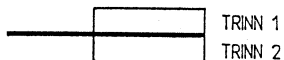
FORUTSETNING:

* Kostnad full utbygging
(ett trinn) kr. 600.000,—

* Kostnad ved to trinn:
Trinn 1 kr. 400.000,—
Trinn 2 kr. 250.000,—
Sum kr. 650.000,—

Beregningene vises i tabellen nedenfor:

ØKONOMISK BETYDNING AV ETAPPEVIS UTBYGGING

FORUTSETNING:

REALRENTE 7%
TRINN 2 KAN UTSETTES I 10 ÅR

KOSTNAD: * FULL UTB. KR 600000,-
* TRINN 1 " 400000,-
* TRINN 2 " 250000,-

LEVETID ..... 20 ÅR
SAMME DRIFTSKOST. I HELE PERIODEN

ALT.	NÅVERDI	
	ETT TRINN	TU TRINN
1	600000,-	
2 1. TRINN 2. TRINN		400000,- 127000,-
	600000,-	527000,-
÷ RESTVERDI	0,-	32000,-
SUM NÅV.	600000,-	495000,-

Som det framgår er gevinsten ved utbygging; to trinn svært høy (ca. 20%).

6.0 Tilbakebetaling av lån

Når det tas opp lån, kan det som regel velges mellom:

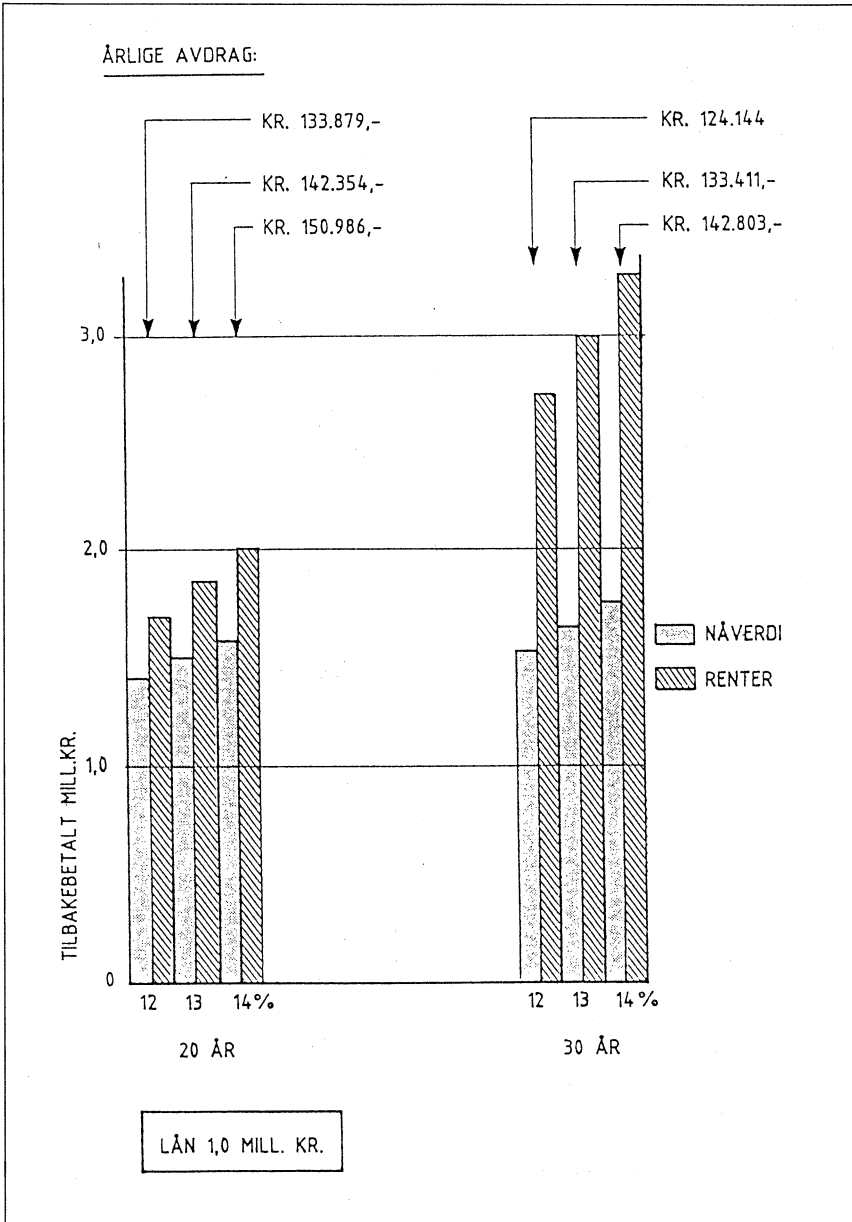
- * Avdragslån:
Samme avdrag hvert år.
Årlig tilbakebetaling reduseres fra år til år.
- * Annuitetslån:
Samme årlige tilbakebetaling.
Avdragene øker fra år til år.

Uansett lånetype vil tilbakebetalt beløp være langt større enn lånebeløpet. I fig. 6 på neste side vises forholdene ved et annuitetslån med 20 og 30 års tilbakebetalingstid.

Følgende angis:

- * Tilbakebetalte renter.
- * Årlige avdrag + renter.
- * Nåverdi hvis realrenten er 7%.

Ved 30 års avskrivningstid og 13% rente, er rentebeløpet som må betales tre ganger mere enn lånebeløpet.

Figur 6. Annuitetslån.